

Initiatiefvoorstel

Voor, door en met veteranen

Waardering en ondersteuning voor veteranen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3.
2. Probleem	4.
3. De 11 voorstellen	5.
4. Doel	6.
5. Randvoorwaarden	13.
6. Financien	14.
7. Dictum	15.

Inleiding

De internationale veiligheid staat onder druk. De oorlog in Oekraïne, dreiging aan de buitensgrenzen van Europa en aanhoudende instabiliteit in de wereld maken duidelijk dat vrede en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn. We beseffen ons weer dat we onze vrijheid en ons land moeten beschermen. Dat kan niet zonder de mensen die bereid zijn hun leven hieraan te wijden. Defensie zal de komende jaren veel extra mensen werven die deze zware verantwoordelijkheid op zich willen nemen.

Juist in deze tijd is het daarom belangrijk dat we meer waardering en aandacht geven aan de mensen die deze verantwoordelijkheid voor ons land al dragen en hebben gedragen: onze veteranen. Zij hebben hun onschatbare waarde voor ons land bewezen en verdienen daarvoor niet alleen ondersteuning en erkenning, maar ook dankbaarheid van de samenleving.

Den Haag heeft daarin als Internationale Stad van Vrede en Recht een bijzondere verantwoordelijkheid. De stad is de thuisbasis van het ministerie van Defensie, twee kazernes en talloze internationale instellingen. Ook is Den Haag de trotse gastheer van de Nationale Veteranendag. En Den Haag is ook de woonplaats van bijna 1.200 mannen en vrouwen die hun leven hebben gewijd aan de bescherming van onze vrijheid.

Maar in Den Haag is, naast de Nationale Veteranendag en een Veteranenontvangst die de laatste jaren op 5 mei wordt gevierd, opvallend weinig aandacht voor veteranen. De gemeente vervult zijn wettelijke plicht door veteranen die hulp nodig hebben via de Sociale Kaart Den Haag door te verwijzen naar andere organisaties. Doordat de zoekterm 'veteranen' op de gemeentesite geen relevante informatie oplevert, weten veel Haagse veteranen de gemeente letterlijk niet te vinden als dat nodig is. Veteranen vertellen over activiteiten in Den Haag die zijn gestopt door de gemeente en over andere gemeenten die veel meer uit de kast trekken voor hún veteranen.

De Haagse VVD staat voor een stad waarin we trots zijn op onze veteranen, hun bijdragen zichtbaar maken en hen ondersteunen als ze dat nodig hebben. Den Haag moet een stad zijn waar veteranen zich thuis voelen. Dit voorstel bevat concrete bouwstenen om een stevig Haags veteranenbeleid te maken, waarin we structurele aandacht voor Haagse veteranen vastleggen, naast de Nationale Veteranendag. Door hun verhalen te delen, hen actief te ondersteunen en hun aanwezigheid in onze stad te vieren, zorgen we ervoor dat zij de waardering en erkenning krijgen die zij verdienen.

Om tot dit voorstel te komen hebben we de afgelopen maanden gesproken met veteranen uit Den Haag en in het land. Ook het Veteraneninstituut heeft tijd voor ons gemaakt. Al deze gesprekken waren inspirerend en onderstreepten nogmaals de bijzondere en belangrijke rol die veteranen hebben voor ons land. We willen iedereen die we hebben gesproken bedanken voor hun tijd en openhartigheid.

Probleem

De Nationale Veteranendag in Den Haag zorgt jaarlijks voor veel belangstelling voor veteranen. Maar speciaal voor Haagse veteranen is er in Den Haag geen beleid en weinig aandacht. De jaarlijkse Veteranenontvangst was voorheen in het Atrium van het Stadhuis, met een haringkar en korenwijn, maar vindt tegenwoordig plaats en marge van het Bevrijdingsfestival. Van veel veteranen horen we dat ze het jammer vinden dat de ontvangst is verplaatst en dat ze de nieuwe plek door de drukte van het festival minder waarderen. Veelzeggend is de gemeentelijke website. Als je op denhaag.nl zoekt op "veteranen" vind je een pagina over monumentale bomen en een link naar het bevrijdingsfestival.

De veteranen die we hebben gesproken geven aan dat onderlinge ontmoetingen belangrijk zijn voor het delen en soms verwerken van ervaringen. De gemeente moet dat beter faciliteren en kan op die manier eerder professionele hulp organiseren als dat nodig is. Ook mist men een duidelijke ingang bij de gemeente, of dat nu een 'veteranenloket' of een heldere doorverwijzing aan de balie. En in alle gesprekken werden vergelijkingen getrokken met activiteiten voor, door én met veteranen in andere gemeenten die in Den Haag worden gemist.

Zo worden in Barendrecht en Teylingen (met de regio) onderlinge ontmoetingen gefaciliteerd met veteranencafés en -ontmoetingsplekken. In Lansingerland worden veteranen en hun partners uitgenodigd voor de Militaire Taptoe of een bezoek aan het Nationaal Militair Museum, om daarna samen een blauwe hap te eten. In Lochem zijn de vijfjaarlijkse Veteranendag en het Veteranenontmoetingscentrum zelfs vastgelegd in een verordening, als eerste gemeente in Nederland.

Een andere constatering van de veteranen en het Veteraneninstituut is het jonger worden van de veteranenpopulatie. Nederland doet steeds minder aan grote uitzendingen: de aanwas wordt minder en van de oudere generatie moeten we afscheid nemen. Dat maakt dat een steeds groter deel van de veteranen nog werkt als militair of als burger en niet zelden een (jong) gezin heeft. Deze veranderende doelgroep vraagt ook om een breder aanbod.

De Haagse VVD vindt dat we veel kunnen leren van de vele voorbeelden in het land. In Den Haag kan én moet het beter.

DoeL

Het doel van dit voorstel is om in Den Haag een lokaal veteranenbeleid te ontwikkelen dat zich richt op erkenning, ondersteuning, ontmoeting en bewustwording, met oog voor de behoeften van deze Hagenaars en hun families. Daarbij wordt gewerkt vanuit de gedachte 'voor, door en met veteranen': de gemeente zet stappen om beter aan de behoeften van veteranen te kunnen voldoen, faciliteert vooral initiatieven uit de groep zelf en nodigt actief uit tot samenwerking.

11 voorstellen

Doel

Dit initiatiefvoorstel bouwt voort op eerdere vragen van de Haagse VVD aan het college (RIS320824). De voorstellen zijn opgedeeld in de eerder genoemde doelen (erkennung, ondersteuning, ontmoeting en bewustwording), al zijn deze niet los van elkaar te zien en zullen de voorstellen in meer of mindere mate bijdragen aan alle drie de doelen.

1. Het uitnodigen van veteranen en hun familie bij herdenkingen

Naast de Nationale Veteranendag bestaan ook veel Haagse herdenkingen, waaronder die voor het vergisbombardement in Bezuidenhout (3 maart), de bevrijding van Den Haag (8 mei), de Slag om Ypenburg en de Slag om de Residentie (10 mei), en het Oranjehotel (september). Er zijn steeds minder veteranen die deze gebeurtenissen zelf hebben meegemaakt, maar de opoffering van ‘de veteraan’ blijft hier onlosmakelijk mee verbonden. Veteranen en hun familie moeten daarom standaard worden uitgenodigd voor Haagse herdenkingen en daarin zichtbaar een rol kunnen vervullen, bijvoorbeeld als vertegenwoordiger bij kransleggingen. Juist door jonge veteranen uit te nodigen wordt duidelijk dat onze vrede en veiligheid ook vandaag nog bescherming nodig heeft. Hierbij kan het praktisch zijn om in één keer een overzicht van alle uitnodigingen voor dat jaar te sturen met het verzoek om zich aan te melden.

2. Verhoog de bekendheid van Witte Anjerperken

De witte anjer is het nationale symbool voor de waardering van veteranen: niet voor niets wordt deze bloem gedragen op de Nationale Veteranendag. Om dit symbool een meer permanente plek te geven, heeft het Nationaal Comité Veteranendag gemeenten opgeroepen om Witte Anjerperken aan te leggen. Den Haag heeft hier gehoor aangegeven en heeft vier van zulke perken: bij de Hofvijver, Sophiahof, op het De Savornin Lohmanplein en op de Frederikkazerne. Helaas mist dit initiatief deels haar doel, doordat de perken onbekend zijn onder Hagenaars.

De gemeente moet bijdragen aan de waardering voor veteranen door deze perken en hun betekenis onder de aandacht te brengen bij belangrijke herdenkingen en in betekenisvolle instellingen, zoals het Sophiahof en het Haags Historisch Museum. Veteranen kunnen hier zelf ook een rol in spelen door op gezette tijden herkenbaar rond die perken aanwezig te zijn om in gesprek te gaan met geïnteresseerden en toevallige voorbijgangers.

3. Onderhoud deze perken en andere herdenkingsplekken het hele jaar

Den Haag staat vol met monumenten die herinneren aan de offers van veteranen door de eeuwen heen, waaronder ook de hierboven genoemde Witte Anjerperken. De bloeiperiode van de witte anjer is van mei tot september, maar dat betekent niet dat de perken buiten die periode leeg hoeven te staan en zeker niet dat ze er onverzorgd bij mogen liggen. Lege of slecht onderhouden perken doen af aan de eerbiedige uitstraling die deze plekken juist verdienen. Hiervoor zou de gemeente, in overleg met bewoners en veteranen, een alternatieve invulling van het perk moeten bedenken. Ook andere oorlogsmonumenten verdienen zorgvuldig onderhoud, zodat ze het hele jaar door waardigheid uitstralen.

Veteranen hebben niet zelden een bijzondere band met deze plekken. De gemeente kan hen uitnodigen te helpen met het onderhoud, indien mogelijk samen met schoolklassen.

4. Zet ervaring en competenties in

De groep veteranen wordt relatief steeds jonger, wat betekent dat ze steeds vaker nog in dienst zijn of een baan hebben als burger. Ze zijn sterk verbonden met de maatschappij; ook zij staan langs het schoolplein, runnen een bedrijf of doen vrijwilligerswerk. Dit biedt een kans voor bedrijven en de samenleving om een beroep te doen op de unieke ervaringen en competenties van veteranen. De gemeente kan de trend dat steeds meer bedrijven ‘iets terug willen doen’ voor veteranen versterken door in gesprek met werkende veteranen en hun werkgevers te definiëren hoe militaire ervaring van meerwaarde is. Dit expliciet maken helpt (jonge) veteranen bij het vinden van werk als ze de krijgsmacht verlaten en creëert ook buiten de overheid bewustwording voor werkende veteranen.

Ook in tijden van crisis biedt de grote groep Haagse veteranen een waardevolle kans voor inzet en maatschappelijke weerbaarheid. Naar voorbeeld van de Veteranen Search Teams – die de politie bijstaan bij vermissingen – kan Den Haag een netwerk van veteranen opbouwen dat in crisissituaties inzetbaar is. Denk aan het ondersteunen van hulpdiensten of het bemannen van noodsteunpunten in wijken. Ook hier ligt de eerste stap bij de gemeente: doe een oproep en bouw vervolgens samen met veteranen aan een netwerk.

5. Creëer een contactpunt voor veteranen en hun gezinnen

Het Veteraneninstituut is voor veel veteranen en hun familie bij uitstek de organisatie waar veteranen hun vragen neerleggen en om advies vragen. De gemeente is bij deze groep veel minder in beeld, terwijl juist die een rol heeft bij problemen die te maken hebben met bijvoorbeeld de WMO of schuldhulpverlening. Het is van belang dat medewerkers van de gemeente op die momenten veteranen weten te herkennen en weten van de bijzondere zorgplicht die gemeenten hebben voor veteranen.

Voor goede ondersteuning en begeleiding stellen we voor om een Contactpunt Veteranen op te zetten dat kenbaar is binnen de organisatie en goed vindbaar op de website van de gemeente. Om deze in te bedden in de gehele organisatie, wordt deze (parttime) bemand door ambtenaren van verschillende afdelingen met specifieke ervaring met en/of kennis van de doelgroep.

Het Contactpunt legt ook een directe lijn met landelijke organisaties als het Veteraneninstituut en het Veteranenloket. Dit nodigt veteranen uit om de gemeente op te zoeken als dat nodig is en ook aan te geven dat zij veteraan zijn. Bijkomend voordeel is dat collega-ambtenaren niet zelf alle kennis in huis hoeven te hebben, maar om advies kunnen vragen bij collega's van het Contactpunt. Al met al wordt het contact laagdrempeliger tussen gemeente en veteraan. Dit is een aanbeveling van de Veteranenombudsman uit het rapport 'Gemeente, ken uw veteraan!'.

6. Richt een hulpstructuur met vrijwillige veteranen in

Het kan voorkomen dat veteranen bij de gemeente terechtkomen met problemen, maar er duidelijk meer speelt dan de gemeente kan oplossen. Op die momenten kan een netwerk van Haagse veteranen, die vrijwillig beschikbaar zijn om met anderen te praten als ze dat nodig hebben, uitkomst bieden. Het Contactpunt kan dat netwerk opbouwen met (Haagse) veteranen die vrijwillig beschikbaar zijn om met anderen te praten als zij dat nodig hebben, eenmalig of als onderdeel van een vast buddysysteem. Deze veteranen zijn geen professionele sociaal medewerkers, maar zulke 'nuldelijns hulp' kan wel voorkomen dat iemand nog verder in de put komt.

De gemeente kan beginnen met het netwerk voor regionale ondersteuning en landelijke activiteiten dat het Veteraneninstituut aanbiedt, maar werkt toe naar een Haagse groep. Zo'n groep maakt een gesprek snel beschikbaar vanwege de nabijheid en maakt (met toestemming) opschalen binnen de gemeente mogelijk. Ook is deze groep uitermate geschikt om als klankbord het veteranenbeleid tegen het licht te houden en contact met de doelgroep te onderhouden.

7. Neem een ‘Veteranenparagraaf’ op in gemeentelijke handboeken

Niet elke gemeenteambtenaar hoeft een expert te worden op het gebied van veteranen. Wel is het behulpzaam om in gemeentelijke handboeken een Veteranenparagraaf op te nemen, waarin heel praktisch wordt toegelicht wat een veteraan is en wat de Veteranenwet en de zorgplicht voor veteranen inhouden. Dit maakt ambtenaren ervan bewust dat een inwoner ook veteraan kan zijn en dat er mogelijk herkenningspunten zijn of tips om het gesprek te voeren. Hierin kan ook de contactinformatie van het Haagse Contactpunt Veteranen en van landelijke organisaties zoals het Veteranenloket worden opgenomen. De paragraaf moet worden opgenomen bij beleidsterreinen waar contact met veteranen (of hun familie) waarschijnlijk is, zoals schuldhulpverlening, Wmo en onderwijs. Ook dit is een aanbeveling van de Veteranenombudsman met als doel het borgen van kennis over veteranen.

8. Evalueer de Veteranenontvangst

Tot enkele jaren geleden vond de jaarlijkse Veteranenontvangst plaats op het stadhuis, met ruimte voor ontmoeting, tradities als de haringkar, korenwijn en een inhoudelijk programma. Deze traditie wordt door veel veteranen gemist. Nu worden veteranen tijdens het Bevrijdingsfestival gewaardeerd met een eigen hoekje op het Malieveld, maar we horen van veel veteranen dat ze dit als minder speciaal en als ‘opgaan in de massa’ ervaren. Het voelt minder persoonlijk en de harde muziek en de drukte doen af aan het gevoel van saamhorigheid en het idee dat deze dag echt voor hen is.

Om dat gevoel terug te krijgen en alle veteranen echt op het schild te hijsen, wil de Haagse VVD dat de gemeente de Veteranenontvangst evalueert onder veteranen en deze, met hulp van veteranen, passender invult. Bij de evaluatie willen we explicet aandacht voor het gezin(sleven) van de veteranen. Veel veteranen, zeker jongere, willen hun gezin meenemen, met name als de ontvangst in het weekend is. Dit is een mooie kans voor de gemeente om ook in contact te komen met de gezinnen van veteranen, die ook met hulpvragen kunnen zitten. Als de behoefte inderdaad blijkt uit de enquête, moet de gemeente hiervoor zoveel mogelijk ruimte bieden, bijvoorbeeld door ook een parallel programma voor kinderen voor te stellen. De evaluatie kan worden gekoppeld aan de uitnodiging voor de ontvangst voor het komende jaar.

Als eerste stap stellen we voor dat de Veteranenontvangst in 2026 eerder op de dag begint, vóór het Bevrijdingsfestival start, zodat er meer speciale aandacht naar de ontvangst gaat en er minder geluidshinder van het festival is tijdens de ontvangst. Ook moeten de partners en kinderen van veteranen explicet en hartelijk worden uitgenodigd. Zo werken we toe naar een waardige ontvangst die zo goed mogelijk aansluit bij de wensen van veteranen.

9. Onderzoek de behoefte aan periodieke en structurele ontmoetingsplekken en -momenten voor veteranen en hun families

De Veteranenontvangst is een mooi jaarlijks evenement, maar biedt beperkt gelegenheid voor veteranen om onder elkaar te zijn. In andere gemeenten zijn bijvoorbeeld zeer gewaardeerde veteranencafés en zelfs veteranenontmoetingscentra, waar veteranen altijd langs kunnen komen, opgezet. Haagse veteranen missen zo'n ontmoetingsplek in hun eigen stad en zoeken hun heil in het Westland. Meerdere veteranen hebben ons verteld dat ze het Westlandse initiatief goed vinden opgezet, maar ook dat het zonde is dat dit niet ook in Den Haag georganiseerd kan worden.

Structurele ontmoetingsplekken zijn waardevol, maar kunnen ook kostbaar en organisatorisch intensief zijn. Daarom stellen de indieners voor om met een enquête, gekoppeld aan de uitnodiging voor de Veteranenontvangst, te onderzoeken of er behoefte is aan meer en structurele bijeenkomsten, en of een veteraan deze ook wil (helpen) organiseren. De gemeente kan dit faciliteren, bijvoorbeeld met communicatiemiddelen, een locatie en eventueel afstemming met de Westlandse stichting. Dit voorstel vraagt om een eerste stap van de gemeente, maar nadrukkelijk ook veel betrokkenheid van veteranen ('voor, door en met') Bij genoeg animo en opkomst is het oprichten van een veteranenontmoetingscentrum een mogelijke stap voor de lange termijn.

10. Organiseer gastlessen op scholen waar veteranen hun ervaringen delen

Het Veteraneninstituut organiseert het 'Veteraan in de Klas'-programma. Dit zijn lesprogramma's waarbij kinderen en jongeren in gesprek gaan met veteranen over onderwerpen als vrede, vrijheid, verdraagzaamheid en burgerschap. Door hun eigen ervaringen te delen worden deze onderwerpen tastbaar en kunnen kinderen hier beter begrip over opbouwen. De lessen kunnen gekoppeld worden aan vakken op de middelbare school, zoals maatschappijleer, geschiedenis of filosofie, zodat het voor scholen en docenten zonder extra werkdruk kan worden ingevoerd. De gemeente moet stimuleren dat iedere Haagse scholier minimaal één keer een gastles van een veteraan bijwoont. De gastlessen worden kosteloos aangeboden door het Veteraneninstituut en worden uitgevoerd door speciaal opgeleide veteranen.

11. Werk samen met bibliotheken, musea en andere instellingen aan tentoonstellingen en educatieve programma's over veteranen

De verhalen van veteranen zijn bijzonder, maar lang niet alle Hagenaars kennen ze. Door samen met culturele instellingen deze bijzondere verhalen uit te lichten, winnen ze aan bekendheid en worden ze onderdeel van de geschiedenis van onze stad. Net als in het onderwijs moeten tentoonstellingen en educatieve programma's te denken geven over wezenlijke onderwerpen zoals vrijheid, democratie en burgerschap. Deze boodschap wordt het best verteld door veteranen zelf en de gemeente kan hen daarvoor een podium geven. Daarbij kan ook nadrukkelijk het verband worden gelegd met hedendaagse geopolitiek en de bijdrage van veteranen, jong en oud, aan de vrede en veiligheid in Nederland.

Ook biedt het Veteraneninstituut schoolconcerten aan over veteranenverhalen, wat goed op dit voorstel aansluit. De gemeente kan ook het atrium aanbieden voor een openbaar concert voor, door en met veteranen. Op deze manier krijgen deze abstracte begrippen een gezicht en worden veteranen structureel onderdeel van de Haagse cultuur en geschiedenis.

Randvoorwaarden

Om het Haags veteranenbeleid goed vast te leggen, roept dit voorstel op om de bovenstaande voorstellen vast te leggen in een Verordening Veteranen 's-Gravenhage. Daarbij kan de recent opgestelde Verordening Veteranen Lochem als voorbeeld dienen.

We stellen voor dat de uitvoering zo veel mogelijk aansluit bij bestaande gemeentelijke kaders en programma's. Zo worden de voorstellen onder 'Ondersteuning' ingebet in het programma Zorg, Welzijn, Jeugd en Volksgezondheid en zullen tentoonstellingen onder Cultuur en Bibliotheek vallen. Dit onderstreept niet alleen dat veteranen een centrale plek in gemeentebeleid verdienen; het symboliseert ook dat dit investeringen zijn die sociale cohesie voor de hele stad ten goede komen.

Om de samenhang van het veteranenbeleid te monitoren, rapporteert het Contactpunt Veteranen jaarlijks over de uitgevoerde maatregelen onder de verschillende programma's. Ook stelt het Contactpunt een klankbordgroep van Haagse veteranen samen om het beleid te toetsen aan de behoefte van veteranen en de binding te vergroten.

Financiën

Dit voorstel beoogt dat het uiteindelijke veteranenbeleid een integraal onderdeel wordt van het gemeentelijke beleid. Verschillende maatregelen kunnen direct worden opgepakt en vergen geen extra middelen. Onderhoud van Anjerperken is bijvoorbeeld nu al onderdeel van het programma Buitenruimte en zou derhalve geen extra dekking behoeven. Het organiseren van tentoonstellingen zou moeten worden gefinancierd uit bestaande middelen van het programma Cultuur en Bibliotheek, waaruit nu ook ieder jaar tentoonstellingen worden georganiseerd. Het verbeteren van de website kan worden opgepakt door communicatie en behoeft geen extra onderzoek.

Om een goede start te kunnen maken en de benodigde veranderingen door te voeren, is het echter wel nodig om de komende jaren geoormerkte middelen beschikbaar te stellen. Hiervan kunnen bijvoorbeeld extra inspanningen op het gebied van ontmoeten en bewustwording worden bekostigd. Daarom stelt de Haagse VVD voor om voor de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks 50.000 euro te reserveren uit het raadsinitiatievenfonds. In 2028 wordt een evaluatie uitgevoerd, waarin ook wordt bepaald of en hoe het beleid wordt voortgezet en of daarvoor aanvullende dekking nodig is. De benodigde financiële middelen voor dit voorstel zijn daarmee incidenteel, 4 maal € 50.000.

Dictum

De gemeenteraad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen d.d. ..., gelezen het voorstel van de VVD fractie, raadsleden de heer Dumoulin en mevrouw Van Basten Batenburg

Besluit:

1. Het college de opdracht te geven een samenhangend veteranenbeleid uit te werken en vast te leggen in een Verordening Veteranen 's-Gravenhage;
2. De elf actiepunten uit dit initiatiefvoorstel uit te voeren en op te nemen als onderdeel van het veteranenbeleid;
3. Voor de ontwikkeling van de verordening en het daaruit voortvloeiende veteranenbeleid voor de jaren 2026 tot en met 2029 € 50.000 per jaar te reserveren uit het raadsinitiatievenfonds;
4. In 2028 een evaluatie naar het veteranenbeleid uit te voeren om te bepalen hoe dit beleid kan worden voortgezet en bestendigd.

De griffier,   De voorzitter,